

Devrimi Yaşayan ve Yaratan Özgür Kadınlar

Özlem Arkun

04.03.2017

İçindekiler

Özgür Kadınlar Buluşuyor	7
Özgür kadınları bir araya getiren fikirler neydi?	10
Özgür kadınlar neler yaptılar?	13

İberya¹, 1868'den 1936'ya kadar taş üstüne taş konarak hazırlanan bir devrim süreci yaşadı. İberya'daki anarşistler şöyle diyordu, "Devrim yoktan var olmayacak, devrim güçlü ve sağlam bir zemine ihtiyaç duyar, bunu yaratmanız gerekir." İberya'nın anarşizmle tanıştığı 1868'den itibaren, anarşistlerilmekilmek bir geleneği ördüler. Eşek üzerinde köy köy gezen anarşistler, gittikleri her yerde baskıya karşı halkın örgütlülüğünün kazanacağını anlattılar.

Toplumsal devrim sürecine giden 70 yıllık süreçte İberya'daki anarşistler kolektivizm ve komünizm eğilimlerini başarılı bir şekilde birleştirerek anarko-sendikalizmi yükseltmiş, toplumsal devrimci anarşizm adına tarihsel bir iş başarmışlardı. Bununla birlikte toplumsal dönüşüm iddiasını hem endüstriyel ve kırsal alanlardaki işçiler arasında da yaymışlardı. 1936 Temmuz'una gelindiğinde CNT'nin üye sayısı 1 milyonu aşmıştı ve hemen hemen tüm sektörlerde CNT'li işçilerin etkilerinden bahsedebilirdi. Bununla birlikte anarşistler, anarşizmin toplumsallaşması için sadece işçi mücadelesinin yeterli olmadığını biliyorlar ve her alanda toplumun tüm kesimlerine yönelik çalışmalar yürütüyorlardı.

Bu dönemde bir taraftan gençler ve yetişkinler için eğitim programları geliştirildi, kültür merkezleri açıldı, ülke çapında geniş tabanlı bir gençlik örgütlenmesi yürütüldü; diğer taraftan da kültür, politika ve sosyal meseleler üzerine anarşist bir perspektif geliştiren dergiler, gazeteler yayınlandı. Bu programların çeşitliliği, anarşist hareketin tarım işçilerinden ev kadınlarına, ev işçilerinden çocuklara kadar birçok kesim tarafından anlaşılmasına ve sahiplenilmesine fırsat verdi. Biz bu yazıda İberya'nın anarşist kadınlarına ve onların mücadele pratiklerine yoğunlaşacağız.

---

¹ 1936 Devrimi tüm İberya Yarımadası'nda etkili oldu.

Özgür Kadınlar Buluşuyor

Toplumsal devrime doğru giden yolu, kadınlar da yıllardır arşınıyordu. Özellikle tekstil sektöründe çalışan kadınlar hem direnişlerde hem sendikal faaliyetlerde aktif bir şekilde yer alıyorlardı. Katalonya'nın bazı endüstriyel bölgelerinde, diktatörlüğün son yıllarında bile kadın çalışması yürüten gruplar vardı. 1928'de, Terrassa'da CNT'li kadınlar, FAI'nin kültür merkezinde bir araya gelerek kendi sorunları üzerine tartışmaya ve eşit ücret, ücretli annelik izni gibi konuları sendika toplantılarında gündem etmeye başlamışlardı. Her ne kadar kadınların bütünlüklü gelişimini desteklemek adına kaynakları sınırlı olsa da, 1936 Temmuzunda geldiğinde Terrassa'lı kadınlar devrime hazırlardı ve daha savaşın ilk günlerinde bir klinik ve bir hemşirelik okulu kurdular.

Barselona'da CNT'ye bağlı Kadın Kültür Grubu (Grupo Cultural Femenino) 1934 yılı sonlarına doğru Asturias İsyanı sonrasında kuruldu. Soledad Estorach'ın da içinde yer aldığı bu grup, kadınların sendika ve devrimci mücadele içerisinde daha aktif bir rol oynamasının önünü açtı.

Madrid'te Mercedes Comaposada ve Lucia Sanchez Saornil de benzer çalışmalar yapmışlardı. Sanchez, başından beri kadınların CNT içinde daha da aktifleşmesi için Barcelona'da yoğun çalışmalar yürütüyordu. Daha sonra Madrid'te Mercedes'le tanıştı ve birlikte, CNT içindeki sendikalarda ve sendika dışında örgütlenen kadın gruplarına bildirimler gönderiyorlar, kadınların hangi meseleler üzerinde yoğunlaşmak ve konuşmak istediklerine dair fikir alışverişinde bulunuyorlardı. Daha sonra bu ekibe Amparo Poch ve Gascon'un da dahil olmasıyla çıkaracakları Mujeres Libres (Özgür Kadınlar) dergisinin altyapısını oluşturmuş oldular.

Mercedes ve Lucia birçok grupla iletişim halinde olmalarına rağmen 1936 yılına kadar Barselona'daki Kadın Kültür Grubu ile bir araya gelmemişti. Onlarında bir araya gelmesiyle Mujeres Libres Federasyonu artık gerçek anlamıyla kurulmuştu.

Özgür kadınları bir araya getiren fikirler neydi?

Barcelona ve Madrid'teki kadınların buluşmasının ardından kadınların özgürlük mücadelesi de ivme kazandı. Bu ivme hareket içerisinde bir kesim tarafından son derece olumlu karşılanırken, bir kesim ise hareketin “ayrılıkçılığa” neden olacağına ve bu grubun “feminizme” düşme tehlikesine dikkat çekerek bu hareketi eleştiriyorlardı. Fakat kadınlar bunu reddettiler. Mujeres Libres militanlarından Suceso Portales ise “Biz feminist değiliz ve hiç bir zaman olmadık.” diyordu. “ Biz erkeklere karşı savaşıyorduk... Birlikte çalışmak ve birlikte mücadele etmek zorundayız, yoksa toplumsal devrimi asla başaramayız. Fakat biz bir kadın örgütlenmesine ihtiyaç duyduk çünkü kendimiz için mücadele etmeliydik.” Kadınların özgürleşmesinin “yok sayılarak köleleştirme, üretici olarak köleleştirme ve kadın olarak köleleştirme üçgenine” meydan okuyarak mümkün olacağını söylüyorlardı. Mujeres Libres, kadının özgürlüğünün, ancak kapitalizme ve devlete karşı verilen bütünlüklü bir mücadele ile anarşizmle mümkün olacağını savunuyordu.

Mujeres Libres'in kuruluşu, kadınların devrim sürecinde anarko-sendikalist hareket ve toplum içerisindeki yerlerine sahip çıkmaları adına önemli bir adım olmuştur. Oluşan bu birliktelik kadınlar arasında güçlü bir topluluk duygusu yaratmış ve bu birlikteliğin kendisi özgürleştirici bir nitelik kazanmıştır. Bireyin özgürleşmesi, topluluktaki diğer bireylerle güçlü bağlar kurmasının bir sonucudur ve oluşan bu topluluk duygusu, bu duyguyu paylaştıkları yıllar boyunca onları dönüştürmüş ve özgürleştirmiştir. Birlikte geçirilen zaman, yapılan planlar ve yeniden şekillendirilen toplumsal alanlarla; bir arada başarıldıkları her şey kendi potansiyellerine dair daha geniş bir farkındalık kazanmalarını sağlamıştır. Bunlar onların sadece hatıraları değil kendi bireysel dönüşümlerinin de gerçekliği. Bu, devrim sürecinden sonra, sürgün yıllarında ve sonrasındaki baskı dönemlerinde de onları güçlü ve bir arada tutan duygunun kaynağıdır.

Özgür kadınlar neler yaptılar?

Mujeres Libres, kadınların sadece mücadele ederek özgürleşebileceğini söylerken iki kavramı öne çıkartıyordu. Kendini gerçekleştirme (capacitacion) ve örgütlenme (captacion). Bunlardan birinin eksik kalmasının, kadının özgürleşmesinin önüne geçeceğini savunuyor ve çalışmalarını her ikisinin de sağlayabilecek şekilde tasarlıyor ve gerçekleştiriyordu; buda geniş ve çok yönlü bir yaklaşımı gerekli kılıyordu.

Kadınların kendini gerçekleştirmesinin yollarından biri bireysel gelişimdi. Kadınların okuma yazma bilmesini, cinsel sağlık, annelik ve çocuk gelişimi gibi konularda donanımlı olması gerektiğini söylüyor ve bu amaçla okullar açıyor, farkındalık yaratma grupları oluşturuyordu. Bu okullardan en bilineni Casal de la Dona Treballadora 1937'de Barselona'da açıldı. Bu okulda, okuma yazma ve temel bilimlerin dışında Dünya Tarihi, Fransızca, İngilizce, Rusça gibi dersler de veriliyordu. Ayrıca okulda meslek eğitimine yönelik daktilo, hemşirelik, terziilik, elektrik, tarım eğitimi ve sendikal örgütlenme, sosyoloji gibi konularda da dersler vardı. Buradaki derslere her gün 600-800 kadın katılıyordu.

Mujeres Libres bu enstitülerin tek başına amaca ulaşmaya yetmeyeceğini biliyordu ve kadınlar sosyal ve duygusal dönüşümünü sağlayabilmek için yöntemlerini sürekli çoğaltıyordu.

Henüz devrim sürecinden önce başlattıkları günlük çocuk bakım hizmeti, devrim sürecinde de geliştiriyorlardı. 1934'te Barselona'da çocuklu işçi kadınların mücadele alanlarında daha aktif yer alabilmesi için, gereken zamanlarda onların çocuklarına bakarak bir çözüm geliştirmeye başlamışlardı. O günleri anlatırken Soledad'ın gözleri parlıyordu; "Kadınların evlerine gittiğimizde onlara propaganda yapardık. Özgürlükçü komünizmden ve başka konulardan bahsederdik. Zavallı kadınlar toplantıdan çıktıktan sonra bir de bizim nutuklarımızı dinlerlerdi. Bazen kocaları da evde olur, bizim tartışmalarımıza katılırdı." Sonrasında Mujeres Libres ilk kongresinde "çocuk bakımının bütün topluluğun bir sorumluluğu olduğunu" savunarak, tüm fabrikalarda ve atölyelerde emzirme ve çocuk bakımı için odalar kurmaya çağırırdı ve bunların kurulmasında aktif olarak çalıştı.

Mujeres Libres'in işçi seksiyonu, fabrikalara düzenli olarak ziyaretler yapıyordu. O ziyaretleri şöyle anlatıyordu; "Oradaki işi bazen on beş yirmi dakikalığına bazen bir saatliğine durduruyor ve işçilerle konuşuyorduk. Bu elbette işçi komitesiyle görüşerek yapıyor ve sendikanın desteğini alıyorduk... Bu dersleri çok tekstilden metalurjiye, aydınlatmadan ağaç işçiliğine kadar çok farklı alanlarda tekrarladık. Bazı günler neredeyse elli fabrikaya gidiyorduk" Bu kolektiflere yapılan gezilerin hem kendini gerçekleştirmeye hem de örgütlenmeye denk düşen iki amacı vardı. Hem kadınlarla işyerindeki sorumlulukları hakkında toplumsal dönüşüm hakkında konuşuyor ve onları örgütlenmeye çağırıyorlar; hem de Mujeres Libres'in tüm işçi komitelerinde ve bütün fabrikalarda temsil edilmesinin önünü açıyorlardı.

İberya'da anarşist kadınlar toplumun her alanında propagandalarını yaygınlaştırmayı çok önemsiyorlardı. Bu amaçla 1936 yılında federasyonla aynı ismi taşıyan Mujeres Libres dergisini çıkarmaya başladılar. Dergide politik konulardan çocuk bakımına, güncel tartışmalardan film eleştirilerine, sağlık-tan moda, özgür aşktan seks işçiliğine kadar çok geniş bir yelpazede yazılar yazılıyor, tüm bu konular anarşist bir perspektiften bakılarak tartışılıyordu. Bu yayınların dağıtımını da organize ediyorlar, İberya'nın her yerine ulaşmasını sağlıyorlardı. Devrim sürecinde Barselona Ramblas'ta bir kulübe kurmuşlar ve yayınlarını buradan da dağıtmışlardı. Bu kulübeyi aynı zamanda halka açık sergiler ve yapılan başka etkinlikler için de kullanmışlardı.

Ülke çapında kültür ve propaganda grupları oluştururken, Barselona'da bir grup da düzenli radyo yayını üstlenmişti. Başka bir grup ise basılı yayınların ve radyo yayınının ulaşmadığı yerlere, köylere giderek sözlü propaganda yapıyorlardı. Mercedes'ten aldığı derslerin ardından, güçlü bir hitabet yeteneğine sahip olan Pepita Carpena gezici propaganda turlarını üstlendi. Gezici kütüphaneler kurarak İberya'nın köylerini kasabalarını arşınladılar.

Mujeres Libres bunların yanında Barselona'da yataklı bir doğum hastanesi kurdu. Casa de Maternidad adındaki doğum evinde, doğum ve doğum sonrası bakımın yanında anne sağlığı, doğum kontrolü, cinsellik ve bebek bakımı hakkında bilgilerde veriliyordu.

İberya'nın tamamında kolektifleştirmelerde, kooperatiflerin kurulmasında aktif olarak yer alan Mujeres Libres'li kadınlar toplumun ihtiyaç duyduğu her alanda çalışmalar yaptılar. Devrimin ilk günlerinden başlayarak herkes için yiyecek sağladılar, aşevleri açtılar. Çocuk gelişimine dair fikirlerini geliştirerek eğitime anarşist bir bakış getirdiler. Cinsellik üzerine bilgilendirme çalışmaları yaptılar ve seks işçilerinin özgürleşmesi için bir rehabilitasyon merkezleri kurdular. Mültecilerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için programlar oluşturdular. Tüm bu faaliyetlerin yanında, kadınlar Franco ordusuna karşı cephede antifaşist mücadeleye de katıldılar.

İberya'da yeşeren bu devrim, ortaya konan pratiklerle, bugün hala hem anarşist mücadeleye hem de kadın mücadelesine ışık tutmaktadır. Kadınların kendilerini ilgilendiren kararları kendilerinin alması ve böylece tarihte aktif bir özne olmaları, bugün hem dünya çapında hem de yaşadığımız topraklardaki kadın mücadelesi için önemini kaybetmemiştir. Çünkü İberya'daki anarşistlerin söylediği gibi "Devrim yoktan var olmayacak," Çünkü devrimi ancak, bahanelere sığınmadan, yaşamlarını eline almak için elini taşın altına koyanlarla, kendi hayatlarının ve birbirlerinin sorumluluğunu almaktan kaçınmayanlarla, bitmez tükenmez enerji ve çabayla yaratabiliriz.

Anarşist Kütüphane

Özlem Arkun
Devrimi Yaşayan ve Yaratın Özgür Kadınlar
04.03.2017

tr.anarchistlibraries.net